

Bankovní záruka

V případě bankovní záruky podle ustanovení § 313 a násl. obch. zák. se neprosazuje princip akcesority a subsidiarity zajišťovacího závazku, bankovní záruka je svou podstatou (v širším slova smyslu) zvláštním druhem ručení. Účel tohoto zajišťovacího institutu je shodný s účelem institutu ručení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Odo 176/2001-63, ze dne 21.8.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně JUDr. J. V., advokátky, jako správkyne konkursní podstaty úpadkyně K. akciové společnosti, zastoupené Mgr. J. D., advokátem, proti žalované Č. o. b., a. s., o zaplacení částky 824.334, Kč, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 28 Cm 319/98, o dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 30. října 2000, č. j. 5 Cmo 191/2000 tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. října 2000, č. j. 5 Cmo 191/2000 a rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 23. června 1999, č. j. 28 Cm 319/98 se zrušují a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Krajský obchodní soud v Praze rozsudkem ze dne 23. června 1999, č. j. 28 Cm 319/98-20, uložil žalované zaplatit žalobci (jímž tehdy byl JUDr. J. P.) do konkursní podstaty úpadkyně K. a. s. do tří dnů od právní moci rozsudku částku 824.334,-Kč. Soud měl po provedeném dokazování za rozhodující pro výsledek sporu posouzení otázky, zda žalobce je oprávněn požadovat plnění z bankovní záruky do konkursní podstaty úpadkyně, tedy výklad ustanovení § 27 odst. 5 zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“) se zřetelem k jeho novele provedené zákonem č. [12/1998](#) Sb. Tím, že žalobce uplatnil požadavek na plnění z bankovní záruky do konkursní podstaty úpadkyně dne 29. prosince 1997 a dne 19. ledna 1998, to jest před novelou cit. ustanovení provedenou zákonem č. [12/1998](#) Sb., postupoval v souladu s tehdy platným zněním § 27 odst. 5 ZKV. Jelikož dle článku II. bodu 1. zákona č. [12/1998](#) Sb. právní účinky úkonů, které nastaly před vydáním tohoto zákona, zůstávají zachovány, vyplývá odtud povinnost žalované uhradit žalovanou částku do konkursní podstaty. Proto soud žalobě vyhověl.

K odvolání žalované Vrchní soud v Praze - vycházející ze stejného skutkového základu - rozsudkem ze dne 30. října 2000, č. j. 5 Cmo 191/2000 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně. Odvolací soud se neztotožnil s úvahou soudu prvního stupně, že právním úkonem, jehož účinky by dle článku II bodu 1 zákona č. [12/1998](#) Sb. měly zůstat zachovány, je výzva správce konkursní podstaty, aby žalovaná plnila ve prospěch podstaty. Důvodem k plnění do konkursní podstaty je samo konkursní řízení, takže na danou věc bylo nutno užít zákon o konkursu a vyrovnání ve znění zákona č. [12/1998](#) Sb., neboť již žaloba byla podána za účinnosti této novely a za její platnosti bylo rovněž rozhodnuto napadeným rozsudkem. Na tomto základě se úvahy odvolacího soudu soustředily na řešení otázky, zda vyloučením ručení z režimu ustanovení § 27 odst. 5 ZKV bylo jeho uplatnění vyloučeno i pro bankovní záruku. Bankovní záruka - pokračoval odvolací soud - má sice četné společné rysy s obecným ručením a jistě nikoliv náhodou ustanovení § 322 odst. 1 obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“) na ručení odkazuje ohledně úpravy některých otázek souvisejících s bankovní zárukou, avšak vykazuje i četné odchylky. Oproti ručení je to především velmi omezená akcesorita a subsidiarita, když závazky z bankovní záruky jsou charakteristické svou abstraktností. Jde rovněž o rozsah a

podmínky plnění, které jsou u ručení dány zákonem a u bankovní záruky záruční listinou, tedy stanovené zajišťujícím dlužníkem samotným. Nelze přehlédnout ani separátní úpravu ručení a bankovní záruky, takže nejde o instituty zcela totožné, byť jsou si velmi blízké. Výluku vztahující se k ručení tudíž nelze vztáhnout k bankovní záruce; podpůrně lze přitom poukázat i na novelu zákona o konkursu a vyrovnání provedenou zákonem č. [105/2000](#) Sb., kterým byla z cit. ustanovení bankovní záruka vyloučena výslovně. Odtud odvolací soud uzavřel, že i za platnosti zákona č. [12/1998](#) Sb. měla žalovaná povinnost plnit do konkursní podstaty a plnila-li jinak, pak se své povinnosti nezprostila.

Jelikož odvolací soud v otázce, zda ručení podle § 27 odst. 5 ZKV, ve znění zákona č. [94/1996](#) Sb., zahrnuje též bankovní záruku a v otázce, zda výzva správce konkursní podstaty osobě, která zajišťuje pohledávky za úpadcem, je právním úkonem ve smyslu článku II. zákona č. [12/1998](#) Sb., přisuzoval svému rozhodnutí po právní stránce zásadní význam, připustil proti němu v tomto rozsahu dovolání (v odstavci III. bodech 1. a 2. výroku rozsudku).

Žalovaná podala proti rozsudku odvolacího soudu včas dovolání, namítajíc, že v intencích § 241 odst. 3 písm. d/ občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dovolatelka - odkazujíc na obsah ustanovení § 306 odst. 1 obch. zák. - usuzuje, že zákon o konkursu a vyrovnání je sice ve vztahu k obchodnímu zákoníku zákonem zvláštním, že však právě prohlášení konkursu na majetek dlužníka dává věřiteli (beneficientovi z bankovní záruky) právo domáhat se splnění závazku na ručители, a že plněním ve prospěch konkursní podstaty se dovolatelka svého závazku zprostit nemůže. Ustanovení § 27 odst. 5 ZKV ve znění před novelou provedenou zákonem č. [12/1998](#) Sb. bylo podle dovolatelky v rozporu s právním řádem České republiky, neboť jeho doslovná aplikace by vedla k tomu, že v případě prohlášení konkursu na majetek dlužníka by ručitel byl povinen ke dvojímu plnění z téhož důvodu (ručení) - k plnění věřiteli i do konkursní podstaty. Podle dovolatelky si zákonodárce tuto skutečnost uvědomil a napravil ji právě novelou, kterou z povinnosti plnění do konkursní podstaty vyloučil ručitele. Tomu, že bankovní záruka je zvláštním druhem ručení, nasvědčuje ustanovení § 322 odst. 1 obch. zák. přičemž o tom, že „bankovní záruka je zvláštní druh ručení“ se hovoří rovněž v díle Štenglová, I. - Plíva, S. - Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 4. vydání. Praha, C. H. Beck 1996, str. 457. V díle Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář. 3. vydání. Praha, C. H. Beck 1998 (str. 156) se pak uvádí, že: „Ručení je výslovně vyňato z režimu ustanovení § 27 odst. 5, a to ve všech svých formách (tedy včetně bankovní záruky), neboť zákon zde zvolil obecný termín, který pokrývá i zvláštní případy. Důvodem k tomu je, že při ručení vzniká přímý vztah mezi ručitelem a věřitelem (a to i při těch případech ručení, kdy ručitelovo plnění je závislé na určitém chování dlužníka; dlužník do tohoto vztahu vstupuje až v případě, že ručitel plnil místo něho. Za těchto okolností má věřitel nárok na plnění vůči ručiteli (při splnění určitých podmínek) a může jej nepochybně uplatnit i v konkursu, protože § 14 ZKV o účincích prohlášení konkursu se tohoto vztahu nedotýká. Pokud by vedle toho měl platit i § 27 odst. 5 (tj. povinnost správce vymáhat plnění ve prospěch podstaty), byl by ručitel vystaven tomu, že by byl povinen plnit vlastně dvakrát, jednou věřiteli a podruhé do podstaty, přičemž jako svou konkursní pohledávku by mohl uplatnit jen jednu z nich.“

Podle dovolatelky je z uvedeného zřejmé, že ručení dle § 27 odst. 5 ZKV ve znění zákona č. [12/1998](#) Sb. zahrnuje i bankovní záruku. Jinak dovolatelka (shodně s odvolacím soudem) interpretuje ustanovení článku II. bodu 1. zákona č. [12/1998](#) Sb. tím způsobem, že s výzvou správce konkursní podstaty zákon žádné účinky nespojuje. Jestliže tedy byla žaloba podána po 1. dubnu 1998, je zapotřebí věc posuzovat podle zákona č. [12/1998](#) Sb., takže dovolatelka - se zřetelem k vysloveným úvahám - již neměla povinnost plnit do konkursní podstaty. Soud se podle dovolatelky rovněž nevypořádal se skutečností, že dovolatelka již před podáním žaloby závazek vůči benefitovi z bankovní záruky splnila, čímž tento zanikl. Proto dovolatelka požaduje, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Podle bodu 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001). O takový případ jde i v této věci.

V průběhu dovolacího řízení byl dosavadní žalobce (správce konkursní podstaty úpadkyně JUDr. J. P.) zproštěn funkce (usnesením Městského soudu v Praze ze dne 25. října 2001, č. j. 98 K 45/97-470) a novou správkyní konkursní podstaty úpadkyně byla s účinností od 16. listopadu 2001 ustanovena JUDr. J. V., se kterou dovolací soud z tohoto důvodu dále jednal jako se žalobkyní.

Dovolání je přípustné podle § 239 odst. 1 o. s. ř.

Vady řízení, k nimž dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a nepodávají se ani z obsahu spisu; úkolem Nejvyššího soudu tedy bylo zhodnotit správnost právního posouzení věci odvolacím soudem v otázkách, pro jejichž řešení odvolací soud dovolání výslovně připustil výrokem rozsudku (srov. náleží Ústavního soudu z 20. února 1997, sp. zn. III ÚS 253/96, otištěný v příloze sešitu č. 7, ročníku 1997, Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), za samozřejmého předpokladu, že dovolatelka proti jejich řešení dovoláním také brojí.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Nejvyšší soud především uvádí, že zodpovězení otázky předkládané dovolacímu soudu k řešení v odstavci III. bodu 2. výroku rozsudku odvolacího soudu (to jest otázky, zda výzva správce konkursní podstaty osobě, která zajišťuje pohledávky za úpadcem, je právním úkonem ve smyslu článku II. zákona č. [12/1998](#) Sb.) je pro výsledek dovolacího řízení samo o sobě zcela bez významu, jelikož odvolací soud ji - na rozdíl od soudu prvního stupně - zodpověděl ku prospěchu dovolatelky, jež logicky nemá důvod ji zpochybnit a ani tak v dovolání nečiní (naopak tomuto závěru odvolacího soudu výslovně přitaká).

Podstatné je ovšem řešení další z předkládaných otázek (popsané v odstavci III. bodu 1. výroku rozsudku odvolacího soudu), které dovolatelka v dovolání napadá, byť s připomínkou, že rozhodný je výklad ustanovení § 27 odst. 5 ZKV, ve znění zákona č. [12/1998](#) Sb. a nikoli - jak se podává ze zadání odvolacího soudu - výklad ustanovení § 27 odst. 5 ZKV, ve znění zákona č. [94/1996](#) Sb. Tato námitka má po formální stránce dozajista své opodstatnění, nicméně i způsob, jakým odvolací soud otázku formuloval, umožňuje Nejvyššímu soudu vyslovit se k dovolatelčiným argumentům, neboť napadené rozhodnutí ve své podstatě spočívá na posouzení, zda ustanovení § 27 odst. 5 ZKV, ve znění zákona č. [94/1996](#) Sb., doznalo (ve vazbě na institut bankovní záruky) změn po novele provedené zákonem č. [12/1998](#) Sb.

Dovolání je důvodné.

S přihlédnutím k formulaci právní otázky předkládané Nejvyššímu soudu k řešení, je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný především výklad zákona o konkursu a vyrovnání ve znění zákonů č. [122/1993](#) Sb., č. [42/1994](#) Sb., č. [74/1994](#) Sb., č. [117/1994](#) Sb., č. [156/1994](#) Sb., č. [224/1994](#) Sb., č. [84/1995](#) Sb. a č. [94/1996](#) Sb., č. [151/1997](#) Sb. a č. [12/1998](#) Sb.

Podle ustanovení § 27 odst. 5 ZKV ve znění účinném před 1. dubnem 1998 platilo, že od osob, které zajišťují pohledávky vůči úpadci (ručitelé, osobně ručící společníci apod.), si správce vyžádá a vymáhá plnění ve prospěch podstaty; jakmile je toto plnění poskytnuto, stane se pohledávka této

osoby pohledávkou v konkursu, aniž by bylo třeba ji přihlásit.

Od 1. dubnu 1998, kdy nabyl účinnosti zákon č. [12/1998](#) Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, pak platilo ustanovení § 27 odst. 5 v novém znění, podle kterého, od osob, které zajišťují pohledávky vůči úpadci, si správce vyžádá a vymáhá plnění ve prospěch podstaty; jakmile je toto plnění poskytnuto, stane se pohledávka této osoby pohledávkou v konkursu, aniž by bylo třeba ji přihlásit. Ustanovení tohoto odstavce neplatí, jde-li o ručitele.

V této podobě platilo ustanovení § 27 odst. 5 ZKV až do 1. května 2000, kdy nabyl účinnosti zákon č. [105/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů. Ten opět nahradil dikci § 27 odst. 5 ZKV novým zněním, podle něž osoby, jejichž věci, práva nebo pohledávky zajišťují pohledávky (§ 28) vůči úpadci, správce vyzve, aby do 30 dnů vyplatily ve prospěch konkursní podstaty zajištěné pohledávky nebo aby ve stejné lhůtě složily cenu věci, práva nebo pohledávky, jimiž je pohledávka zajištěna. Nevyplatí-li uvedené osoby zajištěnou pohledávku nebo nesloží-li cenu věci, práva nebo pohledávky, zapíše správce věc, právo nebo pohledávku do soupisu podstaty (§ 18). Věci, které zajišťují pohledávky oddělených věřitelů, lze zpeněžit jen jejich prodejem způsobem upraveným v ustanoveních o výkonu rozhodnutí soudem. Ustanovení tohoto odstavce neplatí, jde-li o ručitele včetně bankovní záruky a zvláštních případů ručení (např. směnečné rukojemství, záruky poskytnuté věřitelem na zajištění celního dluhu).

Ustanovení § 313 obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“) určuje, že bankovní záruka vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určité peněžní částky podle obsahu záruční listiny, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) nesplní určitý závazek nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině.

Podle ustanovení § 322 odst. 1 obch. zák. na bankovní záruku se použijí jinak přiměřeně ustanovení o ručení.

Z citovaných ustanovení především vyplývá, že zatímco před 1. dubnem 1998 nebylo pochyb o tom, že úprava vynucující na osobách, které zajišťovaly pohledávky vůči úpadci, aby - se solučními účinky vůči úpadcovým věřitelům - poskytly toto zajištění do konkursní podstaty, se vztahovala i na zajištění z bankovní záruky, v době od 1. dubna 1998 do 1. května 2000 panovala o uvedeném v soudní praxi nejistota. Argumenty, jež byly snášeny na podporu závěru, podle kterého výluka z působnosti ustanovení § 27 odst. 5 ZKV, vztahující se výslovně na „ručitele“, neplatí pro bankovní záruku, výstižně shrnul ve svém rozhodnutí odvolací soud. Příkladem opačného přístupu pak může být např. právě dílo F. Zoulíka, cit. v dovolání.

Podle přesvědčení Nejvyššího soudu při všech významných odchylkách, jež plynou z ustanovení § 313 a násl. obch. zák. a jimiž se bankovní záruka odlišuje od institutu ručení upraveného především v obchodním zákoníku a v občanském zákoníku (ručitelem musí být vždy jen banka, banka je povinna k výzvě věřitele plnit, aniž by předtím musel být vyzván dlužník, závazky ze záruční listiny jsou zásadně samostatně převoditelné, bankovní záruka je zásadně úplatná), a na jejichž základě lze uzavřít, že se zde - v porovnání s ručením - neprosazuje princip akcesority a subsidiarity zajišťovacího závazku, je bankovní záruka svou podstatou (v širším slova smyslu) zvláštním druhem ručení. Účel tohoto zajišťovacího institutu je shodný s účelem institutu ručení, přičemž Nejvyšší soud neshledal oporu pro postup, na jehož základě by při výkladu ustanovení § 27 odst. 5 ZKV ve znění účinném od 1. dubna 1998 do 30. dubna 2000 bylo možné odůvodnit rozdílné zacházení mezi ručitelem obecným a ručitelem zvláštním (bankou). Skutečnost, že banka poskytuje bankovní záruku za úplatu, dostatečným ospravedlněním odlišného zacházení není, neboť tento fakt je kompenzován právě zásadním omezením ručitelských námitek banky.

Jestliže tedy poslední věta ustanovení § 27 odst. 5 ZKV v době od 1. dubna 1998 do 30. dubna 2000 vylučovala ručitele z povinnosti poskytnout plnění, kterým zajišťovali pohledávky vůči úpadci, vztahovala se tato úprava vedle ručitelských závazků podle občanského a obchodního zákoníku a např. směnečného rukojemství podle zákona č. [191/1950](#) Sb., (zákon směnečný a šekový) také na ručitele z bankovní záruky ve smyslu ustanovení § 313 a násl. obch. zák.

Pro úplnost se dodává, že pozdější novelizace uvedeného ustanovení zákonem č 105/2000 Sb., již odvolací soud užil na podporu svých tezí, by stejně tak mohla sloužit ke zdůvodnění závěru formulovaného Nejvyšším soudem. Dikce poslední věty ustanovení § 27 odst. 5 ZKV ve znění účinném od 1. května 2000 („Ustanovení tohoto odstavce neplatí, jde-li o ručitele včetně bankovní záruky a zvláštních případů ručení /např. směnečné rukojemství, záruky poskytnuté věřitelem na zajištění celního dluhu/.“) totiž vybízí k úvaze, že pojednával-li zákon o konkursu a vyrovnání o „ručitelích“ i dříve (před 1. květnem 2000), měli být součástí tohoto pojmu též („včetně“) ručitelé z bankovní záruky.

Dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř. byl tudíž uplatněn právem. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první, o. s. ř.), napadený rozsudek zrušil. Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, 2 a 5 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada](#)
- [Směnečný a šekový platební rozkaz, prominutí zmeškání lhůty \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o dílo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Veřejné zakázky](#)
- [Výklad právních předpisů, přepravní smlouva](#)
- [Smluvní pokuta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)